

діяльність; яскравість та емоційність навчального матеріалу, створення творчої взаємодії учасників для обговорення певної цінності; інтерес до навчальної діяльності студентів має підкріплюватись постійними перевітками й оцінюваннями [1, с. 108].

Значимо, що соціально-культурні потреби, духовний світ студента, його життєві інтереси, цінності, мотиви – це підґрунтя, яке визначає безпосереднє осмислення дійсності, професійну спрямованість вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу з метою формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх учителів іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Галузьяк В., Сметанський В., Шахов В. Педагогіка. Вінниця. 2006. 400 с.
2. Занюк С. Психологія мотивації: навч. посіб. Київ. 2002. 304 с.
3. Кучеренко І. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови : монографія. Умань. 2014. 410 с.

ГОЛОДОМОР ЯК СУБТЕМА В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Ніколаснко В. М.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української літератури
Запорізького національного університету*

В українській історичній літературі однією з актуальних тем є тема Голодомору, яка в силу об'єктивних обставин належно не була артикульована свого часу. Однак сказати, що трагедію нації, яка припала на 1932–1933 роки, митці ігнорували, не можна. Адже твори української бібліотеки про Великий голод (роман У. Самчука “Марія”, оповідання О. Любченка “Кострига” (1933), поема Ю. Клена “Прокляті роки” (1937), О. Коржа “Степова доля” (1940), І. Качуровського “Село в безодні” (1960), М. Руденка “Хрест” (1976), Н. Баклай “Лубни” (2008); оповіданнями Н. Ауски “Голодоморня” (1993), Р. Наваковича “Остання Паска” (2013); повістями Т. Осьмачки “План до двору” (1950), О. Мак “Камінь під косою” (1973), А. Дімарова “На коні і під конем” (1973), Є. Гуцала “Сльози Божої Матері” (1990); романами В. Барки “Жовтий князь” (1961), В. Гроссмана “Все тече” (1963), В. Бедзика “Гіпсова лялька” (1989), В. Захарченка “Довгі присмерки” (2002), Л. Кононовича “Тема для медитації” (2005), Р. Рижки “Лани людоджерів” (2008), О. Мотиля “Солодкий сніг” (2013), Н. Доляк “Чорна” засвідчують інтерес місцевого середовища до рецепції цієї теми. Тож репрезентація її в художній літературі постає не лише у різноманітних і різножанрових творах, а й рівноцінно: на рівні теми, що пронизує весь твір, так і на рівні субтеми, котра є елементом теми, що працює на реалізацію тощо.

Предметом нашої уваги буде субтема Голодомору, яка є важливим аспектом цілісного наукового осмислення теми вбивства голодом у 1932–1933 роках у

художній літературі, котра так само є складником дискурсів про геноцид і пам'ять.

У романі П. Загребельного «Тисячолітній Миколай», з яким читач мав змогу ознайомитися лише через три роки після написання, історія Голодомору постає субтемою, оскільки часовий діапазон твору охоплює десять століть (від часів князя Володимира до 90-хрр. ХХ ст.) і репрезентує сім часових кіл, одним із яких є період 1932–1933 рр., котрими проходить головний герой твору, щоразу воскресаючи в новій соціальній іпостасі, але під одним і тим же ім'ям – Микола.

Реалізація субтеми відбувається в 2 етапи: відтворення Голодомору 1930-х рр., котрий головний герой пережив у дитинстві, та осмислення його через призму голоду як явища взагалі й голоду 1947-го зокрема. Перший етап – це картина дитячих вражень і відчуттів, які з часом втратили гостроту під впливом пережитих випробувань (Друга світова війна) й радянської ідеології. Другий – художнє свідчення осмислення глибинності й тривалості трагічних віх в історії краю: «Матері наші звикли до голоду, бо народилися в ньому і жили в постійному очікуванні» [2, с. 54]. Страшні у своїй відвертості думки професора Черкаса про голод, котрий руйнує село, й нищівні суспільні процеси як у культурній, так і економічній сферах, що ведуть до тотального контролю з боку держави – нової форми національної кабали, яка починається з селянства [2, с. 71–80], не лише жахають головного героя, а й змушують переосмислити своє бачення історії нації і власної родини.

Реалії життя українських селян за часів Другої світової є основним предметом художньої обсервації Є. Гуцала в збірці «Співуча колиска з верболозу», яка маючи підзаголовок «окупаційні фрески», засвідчує насамперед свою жанрову специфіку, що, з одного боку, формує «чуттєво-емоційне сприйняття окупаційної реальності, а з іншого – вказує на множинність її картин» [1, с. 174]. Говорячи про людське буття, яке за своєю суттю дуальне: добро і зло невід'ємні його складники, Є. Гуцало відвертий у розмові з читачем про трагічне ХХ століття, події першої третини якого не менш страшні, ніж середини 40-х рр.. І саме у зв'язку з художньою обсервацією війни через призму дитячого сприйняття йдеться й про Голодомор (новели «Поминки», «Прокіп Дудка забалакав»), для якого обрано форму звинувачення.

Так, Корній Потуга («Поминки») зібравши переважно дружин тих, хто розкуркулював і реквізував хліб у його сім'ї, аби пом'янути близьких, розказати про смерть матері й сестри і нагадати (чи й уточнити деталі) про власну трагедію, до якої були причетні родичі поминальниць:

А твій Данило, – до тітки Степаниди каже, – і батька помагає тримати, і матір допитується... Мовляв, у чому хочеш признатися.

– Я того Данила не боронила і не бороню. Дідько з ним, з тим Данилом. А тільки ж хто виказав пашницю, закопану в садку? Сама Катерина й виказала! Хіба це не правда?

– Знаю, що правда. Тільки яка правда? Виказала, щоб порятувати батька, бо вони вже душили його. А Трохим хоч прибитий, а вже того щупа до рук пірвав,

уже всадив батькові в крижі. Що зоставалося матері? Виказала пшеницю. Але ні пшениці, ні батька. Все забрали! Батька в холодний погріб під сільрадою, а пшеницю на воза... [1].

Прокіп Дудка (фреска «Прокіп Дудка забалакав»), відчуваючи наближення до земної межі, прощаючись із односельцями, нагадує їм про розкрадене життя свого роду під час колективізації та Голодомору, «каже всім правду... Ту правду, що таїв так довго за душею...» [1].

Отже, й обрані для аналізу твори, й ті, що фігурували на рівні згадки, є свідченням інтересу до теми Голодомору, рецепція якого постає по-різному, але дуже часто далеко не у магістральному, а у допоміжному форматі, що не менш значущо допомагає розкрити страшну історію духовного перекроювання України 1932–1933 років радянською владою та його наслідків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гуцало Є. Співуча колиска з верболозу. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=10357&page=17> [12.08.2023]
2. Загребельний П. Тисячолітній Миколай : роман. Харків : Folio, 2004. Ч. 2. 461 с.
3. Ніколасенко В. «Філія пекла на землі»: Голодомор у романі С. Талан «Розколоте небо». *Діалог мов – діалог культур. Україна і світ* : зб. матеріалів X Міжнародної Інтернет-конференції з україністики. Мюнхен : Open Publishing LMU, 2021. С. 341-356.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

Овдійчук Л. М.

кандидат педагогічних наук

доцент, професор кафедри української мови та літератури,

завідувач кафедри української мови та літератури,

Приватного вищого навчального закладу

«Міжнародний економіко-гуманітарний університет

імені академіка Степана Дем'янчука»

Актуальність теми. Фахова підготовка майбутніх учителів української мови та літератури потребує коригування з огляду на виклики сьогочасся. Це стосується і змістового аспекта освітніх навчальних компонентів, а також форм, методів, технологій викладання й учіння. Пріоритет нині за інформаційно-комунікаційними технологіями, які допомагають в організації процесу навчання в онлайн та офлайн форматах

Вклад основного матеріалу. Оновлення освітніх професійних програм, навчальних планів, упровадження індивідуальних траєкторій навчання відбувається у зв'язку з реформуванням усіх рівнів вищої освіти. У Приватному вищому навчальному закладі "Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука" освітні професійні програми та навчальні